

Bất cập của tự do hoá lãi suất

Đối với hầu hết các quốc gia trên thế giới, lãi suất là một công cụ quan trọng trong điều hành và quản lý kinh tế vĩ mô. Lãi suất ảnh hưởng tới quan hệ cung- cầu về vốn, đến việc phân bổ các nguồn tài chính của nền kinh tế, tác động đến thị trường tiền tệ, từ đó ảnh hưởng đến tỷ giá, lạm phát, tăng trưởng kinh tế. Lãi suất cũng là cơ sở để các cá nhân, doanh nghiệp quyết định sử dụng vốn như thế nào, chi tiêu hay tiết kiệm, đầu tư vào cái này hay cái khác. Ngày 26/2/2010 NHNN đã ban hành Thông tư 07/2010/TT-NHNN cho phép các NHTM được thực hiện lãi suất thỏa thuận đối với các khoản vay trung dài hạn. Tuy nhiên xung quanh thông tư này vẫn còn nhiều vấn đề tranh cãi....

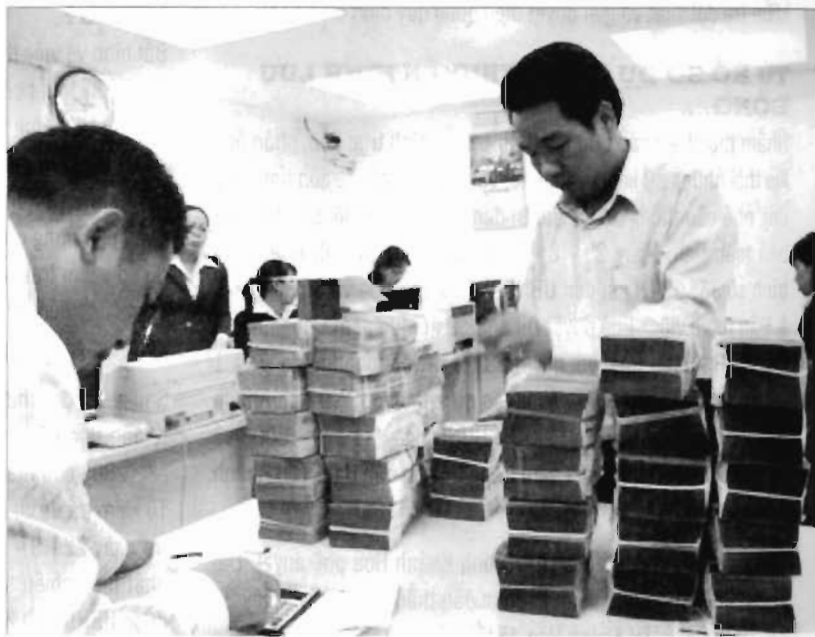
NGÂN HÀNG DÀI - THẤP MÃ CAO!

Theo Thông tư, NHTM có thể thỏa thuận với khách hàng để cho vay với lãi suất cao hơn lãi suất trần cho các khoản vay trung dài hạn. Có thể nói lãi suất đang được tự do hoá từng bước.

Đối với hoạt động gửi tiết kiệm ngắn hạn hay dài hạn, ngân hàng lớn hay ngân hàng bé đều đang "chơi" lãi suất gần như nhau, đều xoay quanh trần lãi suất huy động 10,499%/năm. Người gửi rất bức xúc vì có "đốt đuốc ban ngày" cũng không tìm thấy được lãi suất cạnh tranh.

Cũng xuất phát từ cơ chế cho vay thỏa thuận nửa vời đó mà nảy sinh thêm sự rất khác thường nữa là các ngân hàng đã tìm mọi cách để "lách luật":

Thứ nhất, ngân hàng phải biến tiền gửi ngắn hạn thành dài hạn. Trần lãi suất huy động đã tạo ra mặt bằng lãi suất huy động xoay quanh 10,499%/năm cho tất cả các kỳ hạn, từ một tuần đến 36 tháng. Để có vốn cho vay, khi khách hàng gửi tiền 3 tháng nhưng ngân hàng động viên gửi kỳ hạn 24 hoặc 36 tháng với cam kết cho rút bất kỳ lúc nào, vì vậy gửi tiền dài nhưng ngắn. Thực

tế, ngân hàng không thể huy động được nguồn vốn trung- dài hạn, mà phải chuyển 30% vốn ngắn hạn để cho vay trung- dài hạn. Nhiều ngân hàng đã dùng hết hạn mức này nên phải biến khoản gửi ngắn hạn của khách hàng thành trung- dài hạn để được cho vay theo lãi suất thỏa thuận.

Thứ hai, biến các hợp đồng vay ngắn hạn thành hợp đồng vay trung- dài hạn thì ngân hàng sẽ được áp dụng lãi suất thỏa thuận

15- 18%/năm thay vì phải theo trần lãi suất chỉ có 12%/năm. Vì theo giải thích một số ngân hàng, cho vay theo trần lãi suất 12%/năm chỉ ngang với mức lãi suất mà ngân hàng trả cho người gửi tiền (gồm 10,499% cộng với các khoản khuyến mãi, thưởng...), xem như ngân hàng lỗ phần chi phí, khoảng 3%. Chính vì vậy, đối với người vay vốn ngắn hạn, những tương sẽ được vay theo trần lãi suất 12%/năm nhưng thực tế, họ phải trả thêm phí, cộng lại tới

trên 16%/năm, cũng bức xúc không kém người gửi tiền.

DOANH NGHIỆP "KHÓC THAN" - NGÂN HÀNG "AN ỦI"!

Giám đốc công ty dịch vụ bất động sản Huma Hà Nội cho biết: Để có 12 tỷ đồng vốn góp cùng các chủ đầu tư khác, công ty đã phải "cấn răng" chịu lãi suất 21%/năm khi vay tiền ngân hàng- cao bằng đỉnh lãi suất thời kỳ khủng hoảng thanh khoản ngân hàng năm 2008. Đây không phải là trường hợp cá biệt. Rất nhiều DN nhỏ, kinh doanh dịch vụ, nhất là trong các lĩnh vực được ngân hàng cho là "nhạy cảm" phản ánh: DN đang phải chịu lãi suất vay khoảng 22%/năm.

Báo cáo mới nhất của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam cũng cho biết, lãi suất cho vay ngắn hạn phục vụ nhu cầu sản xuất- kinh doanh hiện nay ở mức 12%/năm. Lãi suất cho vay trung, dài hạn theo cơ chế thỏa thuận khoảng 14- 15%/năm đối với nhóm ngân hàng thương mại nhà nước, khoảng 15- 17%/năm đối với nhóm ngân hàng thương mại cổ phần, cá biệt có một số ngân hàng thương mại cổ phần quy mô nhỏ cho vay với lãi suất khá cao, khoảng 18- 20%/năm.

Với lãi suất cao ngất ngưỡng đó, nhiều DN than phiền không thể kinh doanh có lãi. Việc Ngân hàng Nhà nước quy định cho vay với lãi suất thỏa thuận, DN chưa kịp mừng đã phải đối diện với những cú sốc lớn. Vì trước đó, lãi suất đang ở mức 6,5% rồi tăng bất ngờ lên 12%/năm, quá cao. Trong khi đó, các DN không còn được hưởng gói hỗ trợ lãi suất 4%/năm của Nhà nước nữa. Đây sẽ là khó khăn lớn cho nhiều DN trong năm 2010.

Trước sự "khóc than" của DN, Ngân hàng Nhà nước "an ủi": Tình hình cũng không quá bi quan vì thời gian đầu áp dụng lãi suất thỏa

Gửi tiết kiệm ở ngân hàng Đại Á

thuận, lãi suất cao là chuyện khó tránh khỏi. Xu hướng chung là lãi suất sẽ giảm dần vì các ngân hàng phải cạnh tranh với nhau. Có cơ sở để cho rằng mặt bằng lãi suất cho vay trung- dài hạn sẽ giảm dần. Theo Ngân hàng Nhà nước, hiện nguồn vốn của các ngân hàng thương mại đã dồi dào. Tính đến ngày 16/3/2010, tiền gửi tiết kiệm dân cư vào ngân hàng tăng 8% so với cuối năm 2009. Do vậy, việc cho vay đang được tích cực đẩy ra bắt đầu từ tháng 3/2010 bằng việc kéo giảm lãi suất cho vay.

Nhiều chuyên gia cho rằng, nhận định đó sẽ khó trở thành hiện thực. Vì người gửi tiền khi nhìn vào con số 10,499%/năm đã hình thành tâm lý lãi suất sẽ còn tăng, từ đó tính toán không có lợi cho hoạt động huy động vốn của ngân hàng. Họ có đủ lý lẽ để kỳ vọng lãi suất sẽ tăng thêm. Khi mọi người cùng kỳ vọng lãi suất còn tăng thì họ chỉ gửi ngắn hạn, để còn cơ chế chuyển sang gửi lãi suất cao khi ngân hàng tăng lãi suất. Nền kinh tế sẽ bị thiệt

hại khi nguồn vốn gửi ở ngân hàng chỉ là ngắn hạn. Do vậy, nếu cơ chế lãi suất này còn được duy trì sẽ còn những chuyện không tưởng xảy ra. Có thể đến lúc nào đó 100% vốn huy động tại ngân hàng sẽ là vốn trung- dài hạn?

KẾT

Việc hướng lãi suất tới cơ chế thị trường rõ ràng là định hướng phù hợp với tiến trình hội nhập quốc tế của VN. Tuy nhiên, kinh nghiệm cho thấy, việc tự do hoá tài chính (trong đó có lãi suất) từng bước, tuần tự đi đôi với quản lý phù hợp rõ ràng là cách đi phù hợp với VN.

Khi nguyên tắc đó được thực hiện, các mục tiêu chính sách có thể đạt được tốt nhất mà không gây nên những hiệu ứng tiêu cực cho nền kinh tế và DN. Khi DN vay được vốn ngân hàng với mức lãi suất hợp lý thì ngân hàng mới có lãi bền vững, góp phần giúp tăng trưởng kinh tế ổn định.☞

HÀ MINH